

УДК 338.242:519.86

С.В. Козловський,

к.е.н., доцент кафедри аграрного менеджменту, Вінницький національний аграрний університет

СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ РЕГІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Розкрито сутність стратегічного управління регіональною економічною системою. Досліджено тенденції розвитку стратегічного регіонального управління. Знайдені відмінності стратегій розвитку регіональних систем. Запропоновано новий підхід до визначення сутності стратегічного регіонального управління. Визначено пріоритети розвитку та категорії стратегічного регіонального управління. Запропонована концепція стратегічного розвитку регіональних систем на прикладі Вінницької області.

Ключові слова: економічна система, управління, стратегія, регіон.

The essence of strategic management is opened by regional economic system. It is investigated tendencies of development of strategic regional management. The found differences of strategy of development of regional systems. The new approach to definition of essence of strategic regional management is offered. Priorities of development and a category of strategic regional management are determined. The offered concept of strategic development of regional systems by the example of Vinnitsa area.

Key words: economic system, management, strategy, region.

Постановка проблеми. Стратегічне управління, є основою стабільного розвитку і забезпечення стійкості економічної системи й уже більш двох десятиліть є одним із загально визнаних напрямків розвитку економічної науки в промислово розвинутих країнах. За цей період по даній проблематиці випущений не один десяток монографій і підручників, видаються спеціалізовані журнали, сформувалися наукові школи й напрямки.

Нові економічні умови змусили дослідників і практиків у нашій країні шукати адекватні форми, методи й інструменти стратегічного управління в регіоні, зокрема намагатися по досвіду зарубіжних країн застосовувати принципи і методи стратегічного управління, які реалізовані на рівні підприємств до регіональних систем. Ми розуміємо, що пряму аналогію між регіональною соціально-економічною системою і господарською системою, якою є корпорація проводити складно, але вивчення зарубіжної теорії й методик стратегічного управління й планування необхідно для розробки вітчизняної концепції стратегічного управління, адаптаційної методологічної роботи на рівні регіональних досліджень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи сучасної теорії і методології стратегічного управління почали формуватися, починаючи із другої половини ХХ століття. Величезний внесок у становлення і розвиток цього розділу науки управління внесли Ф. Абрамс, С. Алджирис, І. Ансоф [1], П. Друкер, Б. Карлоф [2], Дж. Куїн, Г. Мінцберг [3], Т. Пітерс, М. Портер [4], К. Прахалад, Г. Саймон [5], П. Сенге, А. Стрикленд, А. Томпсон, Г. Хамел, К. Хофер, А. Хекс, Е. Чандлер, Г. Штейнер, К. Ендрюс. З їхніх робіт почалася класична теорія спочатку стратегічного планування, а потім і стратегічного управління. Серед родоначальників стратегічного управління - далеко не тільки теоретики. Окремо слід зазначити діяльність консалтингових фірм – насамперед, «Бостон Консалтинг Груп», «Мак Кінзі», «Артур Д. Літл», чії назви стали брендами, завдяки розробленими й використаними цими фірмами новими інструментами стратегічного управління і планування.

Мета дослідження. Мета даного дослідження полягає в розвитку теорії і методології стратегічного управління регіональними економічними системами.

Проблема дослідження полягає в удосконаленні системи стратегічного регіонального управління, розвитку регіональних систем, а саме Вінницької області.

Основні результати дослідження. Спроба узагальнення і осмислення проведених досліджень у сфері стратегічного управління почата в роботі «Школи стратегій» Г. Мінцбергом, Б. Альстрендом і Д. Лемпелом [6]. Вони визначили десять основних наукових шкіл, які розділили на три групи й дали визначення, що описують парадигми, принципове бачення їхніми прихильниками стратегічного управління як процесу. Безумовно, що виникнення і розвиток шкіл стратегій значною мірою пов'язаний з різними етапами розвитку стратегічного управління. В останні роки, у зв'язку з переходом від стратегічного планування до стратегічного управління все більшу значимість здобувають емпіричні дослідження стратегічних процесів на підприємстві і міжгалузеві зв'язки.

Загальна тенденція у розвитку стратегічного управління полягає в переході від управлінської функції «планування» до управлінської функції «організація». Певне зрушення орієнтирів на користь організації виявляється не тільки в збільшенні інтересу до системної теорії і гнучких організаційних форм, але й у структурній переорієнтації стратегічного управління, яке більшою мірою ґрунтується на концепції ключових компетенцій. Остання являє собою колективну конструкцію, що охоплює безліч окремих компетенцій, формуючи цілісну, загальфірмову здатність вирішувати стратегічні завдання. Прихильники даного підходу вважають, що стратегічне управління повною мірою повинне перетворитися в управління ключовими компетенціями.

Регіон можна вважати реально існуючим, якщо він формує організаційну основу для економіки. У загальному значенні можна припустити, що економічний регіоналізм являє собою сукупність процесів відтворення, що базуються на специфіці територіальної структури економіки, культурних форм, природних і трудових ресурсів. Становлення цілісних механізмів і структур відтворення у процесі розвитку породжує регіони різного рівня складності, які можуть локалізуватися на тих або інших ділянках території.

Цілі регіональної політики співвідносяться із системою цінностей, що змінюється. У зв'язку з переходом до інформаційної цивілізації суспільство рухається до загальнолюдських цінностей. Регіональна політика оптимальна тільки у тому випадку, коли громадяни мають правову рівність, коли їх соціокультурний, економічний і політичний статуси не залежать від місця їх проживання (у тому або іншому регіоні, у центрі або провінції), рівність охоплює найрізноманітніші сфери соціального простору.

Розбіжності систем управління на рівні фірм і регіонів обумовлені складом, структурою, кількістю й характеристикою соціальних засобів, використовуваних у них, які власне і є об'єктом і предметом управлінської діяльності. Отже, по-різному реалізується й стратегічне управління. Для регіональних систем, в основі яких лежать соціальні процеси життєдіяльності людей у рамках екосистеми, стратегічне управління є основою управління. Організації (фірми) функціонують, насамперед, у регіональній системі як її елементи, і тому стратегія їхнього розвитку в значній мірі визначена стратегією розвитку регіону.

Для регіональних соціально-економічних систем зміст стратегічного управління означає збереження життя етнічних товариств у рамках територіальних меж екосистеми з урахуванням природно-географічних, кліматичних і історично сформованих економічних особливостей території в місцях проживання населення. Відповідно до цього повинне будуватися стратегічне управління – задоволення життєво необхідних потреб людини шляхом забезпечення необхідних умов життєдіяльності. У той же час стратегія організації спрямована на збереження й розвиток процесів виробничо-господарської діяльності. На відміну від стратегічного управління регіональними соціально-економічними системами рішення стратегічного менеджменту завжди мають економічну інтерпретацію й повинні бути економічно обґрунтовані [7].

Таким чином, стратегічне управління, що визначає існування соціально-економічних систем у перспективі у взаємозв'язку з динамікою навколишнього середовища властиво будь-якій економічній системі, однак його цільова спрямованість, зміст, прогностичні й часові інтервали можуть істотно розрізнятися. Крім того, стратегічне управління, на відміну від інших типів управлінської діяльності в системі керування, обов'язково містить у собі облік зв'язків соціально організованих систем з навколишнім середовищем і критеріальну оцінку стратегічних управлінських рішень.

У сучасних умовах регіональне стратегічне управління проводиться в рамках нового управлінського підходу [8], у якому держава й регіони розглядаються не як супідрядні системи влади, а системи з розподіленими центрами управління, що орієнтуються на власні інтереси й цілі. Принципова новизна даного підходу робить його важким для впровадження в практику управління, особливо в регіонах із сильними традиціями директивно-ієрархічного управління. Технології стратегічного планування в регіоні належать до нового покоління соціально-гуманітарних технологій управління соціальними, економічними й культурними змінами. Сучасний досвід регіонального стратегічного планування в європейських країнах, США, Канаді й ряді країн, що розвиваються, показує високий рівень ефективності такого планування.

В умовах глобалізації соціально-економічних процесів необхідне вдосконалювання регіонального стратегічного управління по наступних пріоритетних напрямках:

1. Відхід від ієрархічних і багатоступінчастих структур управління і акцентування уваги на моделях «матричного» і «сіткового» типу, що дозволяють піти від чисто технократичного підходу до вирішення соціально-економічних проблем.
2. Зниження числа владних інститутів і підрозділів, що діють на постійній і жорстко регламентованій основі. Розвиток тимчасових проектних організацій і творчих колективів, що діють на основі єдиної цільової настанови і поставлених завдань.
3. Розвиток форм перехресного фінансування і сполучення проектів і програм, що дозволяє погоджувати прибуткові і збиткові проекти, знижувати витрати.
4. Впровадження таких методів управління як делегування повноважень, поділ ризиків між окремими підрозділами організації, стимулювання й заохочення здібностей і можливостей працівників.
5. Облік і поділ інтересів всіх зацікавлених сторін і учасників конкретного проекту за допомогою колективного прийняття рішень, підвищення об'єктивності прийнятих рішень за допомогою використання експертних методів і методу зворотного зв'язку при реалізації ухвалених рішень.

Сучасною теорією і практикою вироблений ряд загальних положень методології стратегічного управління регіональною системою [9], які дозволили сформулювати поняття, сутність і принципи регіонального стратегічного управління.

Регіональна стратегія – це управління політичним, соціальним і перспективним економічним розвитком регіону, здійснюваним органами його законодавчої й виконавчої влади. У цій якості регіональна стратегія відрізняється, по-перше, від територіальної стратегії, що реалізує політику держави й міждержавних структур стосовно великих економіко-географічних районів, що не мають власного юридичного статусу й, по-друге, від районної й муніципальної стратегій.

Регіональне стратегічне управління припускає відносини виконавчої влади регіону: із центральними органами державної влади; з місцевими

представництвами центральних органів; з органами влади інших держав; з органами місцевого самоврядування; з юридичними особами різного організаційно-правового статусу і їхніх асоціацій; з населенням, політичними партіями й громадськими рухами.

Регіональне стратегічне управління, на нашу думку, – діяльність, спрямована на досягнення поставлених цілей в умовах нестабільного, конкурентного, ринкового середовища, що включає діагностичний аналіз стану регіону, стратегічне планування й реалізацію обраної стратегії. Воно розглядається як динамічна сукупність взаємозалежних управлінських процесів, а саме:

- аналізу зовнішнього й внутрішнього середовища регіону;
- встановлення системної функції (місії) регіону й цілей стратегії розвитку;
- вибору стратегії функціонування і розвитку;
- реалізації стратегії розвитку регіону;
- оцінки і контроль реалізації стратегії розвитку.

Кінцева мета реалізації стратегії управління – визначення можливостей розвитку регіону в умовах зміни властивостей, характеристик, параметрів зовнішнього й внутрішнього середовища регіону, формування нових ринкових відносин, виявлення за рахунок яких ресурсних, технологічних, законодавчих і інших мір ці можливості, потенціал можуть бути реалізовані.

З позицій системного підходу, регіональне стратегічне управління, як цілеспрямована діяльність місцевих органів державної влади, по своєму змісту включає наступні види стратегій:

- політичну, спрямовану на зміцнення регіоналізму, узгодження й взаємодія всіх рівнів влади – регіональної, муніципальної, попередження і вирішення етнічних, конфесіональних, класових і інших соціальних конфліктів;
- соціально-економічну, орієнтовану на збільшення валового регіонального продукту (ВРП), стійкий розвиток економічного потенціалу регіону, забезпечення його безпеки і збалансованості ринку праці, згладжування різниць у рівні і якості життя між різними регіонами й групами населення, створення умов для ефективної праці й розвитку особистості у всіх соціальних групах;
- демографічну, пов'язану з раціоналізацією природного приросту населення і його міграції, як на міжрегіональному, так і на внутрірегіональному рівні;
- науково-технічну й освітню, спрямовану на формування й розвиток регіональних центрів створення й поширення критично важливих технологій;
- екологічну, що має метою раціональне використання природних ресурсів при зменшенні викидів у навколишнє середовище, безпечної утилізації відходів, збереженні природного круговороту речовин і регенераційних механізмів природи;
- земельну, спрямовану на раціональне використання обмеженого земельного фонду на основі оптимального розміщення виробництв, комунікацій, місць розселення;
- конкурентну, спрямовану на розвиток конкурентних переваг регіону, що забезпечують додатковий притік висококваліфікованих людей на дану територію, а також капіталів, що сприяють її розвитку.

Система стратегічного управління функціонуванням і розвитком регіональної соціально-економічної системи повинна відповідати специфіці регіону й урахувати особливості й функціональну схильність регіону при визначенні загальної моделі розвитку, пріоритетних напрямків, цілей і завдань розвитку.

Сутність і зміст регіонального стратегічного управління найбільше повно розкривається через сукупність основних понять стратегічного управління, класифікація яких наведена на рисунку 1.

1. Розділи стратегічного управління включають основні теоретичні складові: основи стратегічного управління, стратегічне планування, управління і контроль реалізації стратегії. Кожний розділ містить параграфи (підрозділи), склад яких ще не можна визнати цілком у теорії управління.
2. Методологія дослідження – сукупність загальних і спеціальних методів дослідження, застосовуваних у стратегічному управлінні: системний аналіз, STEP- і SWOT-аналізи, цільове управління й ін.
3. Етапи стратегічного управління – складені елементи процесу дослідження, розробки й реалізації стратегії, включаючи діагностичний аналіз, формування розділів стратегічного плану по підсистемах і управління змінами в регіоні.
4. Підсистеми регіону – найбільш важливі структурні елементи, взаємодіючі між собою.
5. Стадії життєвого циклу регіону відображають основні етапи розвитку організації: зародження, ріст, зрілість і трансформація. Їхнє виділення не можна плутати зі стадіями життєвого циклу продукції й послуг.
6. Стратегії регіонального розвитку — види узагальнюючих моделей регіонального розвитку.
7. Стратегії розвитку регіону розбиті по трьох варіантах – песимістичний, реалістичний і оптимістичний.

Особливістю запропонованої системи регіонального стратегічного управління полягає в впровадженні елементів конвергенції в системі „держава-регіон”, який використовується при описі інтегруючих процесів. В основі регіонального інтеграційного розвитку лежать загальні тенденції й імперативи науково-технічного й соціально-економічного прогресу. Вони обумовлюють зближення, тобто конвергенцію, регіональних економік, їх особливостей (див. рис. 1.).

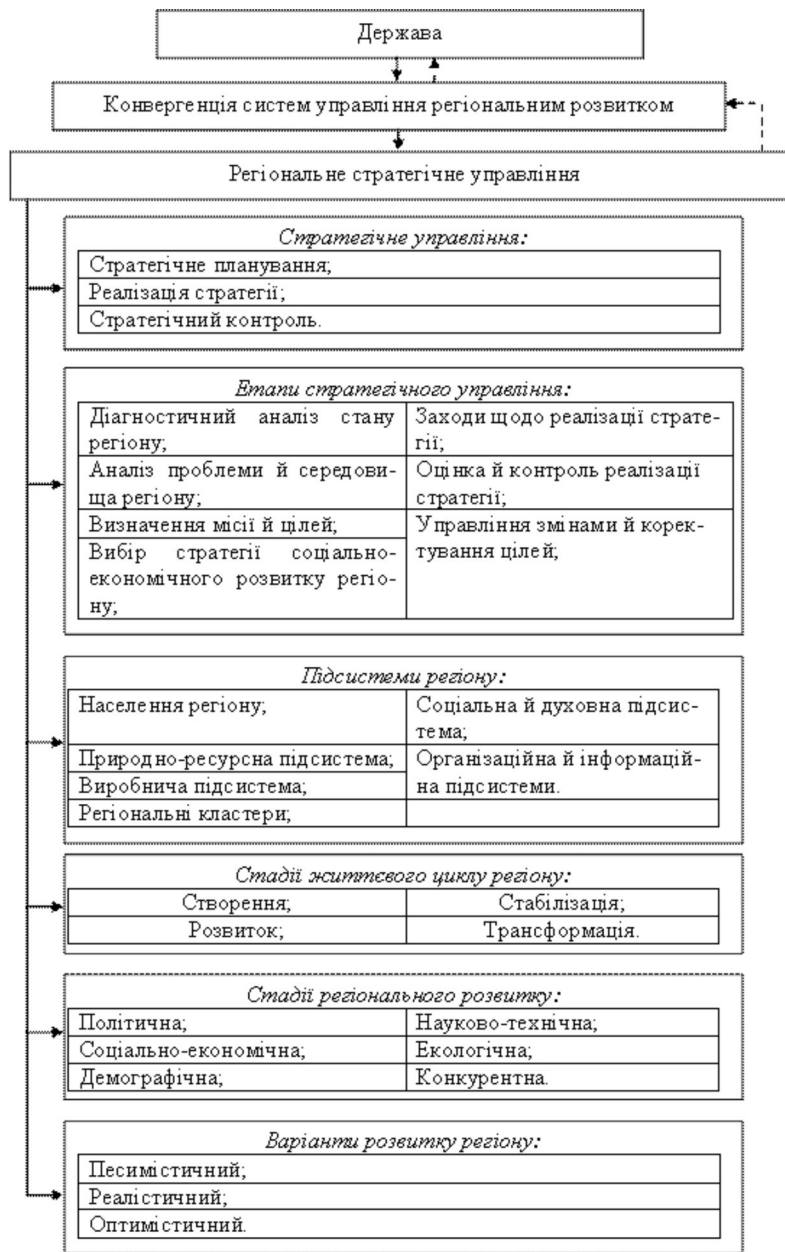

Рис. 1. Система стратегічного управління регіоном

Велике значення в стратегічному управлінні мають п'ять складових: виявлення проблем управління; формулювання цілей управління; вибір базових стратегій; реалізація стратегій; управління змінами.

1. Виявлення проблеми управління дозволяє встановити довгострокові напрямки розвитку й вказує на намір регіону зайняти певні позиції на національному ринку.

2. Формулювання цілей управління полягає у визначенні напрямків розвитку регіону. Ідеальним є той випадок, коли встановлені керівництвом завдання включають досягнення довгострокових цілей. Довгострокові цілі показують керівництву, що необхідно робити, щоб регіон зайняв таке положення, що дозволило б йому добре працювати протягом тривалого часу. Короткострокові цілі пов'язані з результатами, які керівництво має намір одержати найближчим часом.

3. Вибір базових стратегій має на увазі рішення головної управлінської проблеми: як досягти необхідних результатів з урахуванням стану регіону і його перспектив. Стратегія – це образ дій, які повинні виконувати керівники для досягнення генеральних цілей. Розробка стратегії починається з аналізу внутрішнього й зовнішнього становища регіону. Неправильні результати аналізу або їхня відсутність значно підвищує ризик того, що будуть початі непродумані дії, що мають довгострокові наслідки.

4. Реалізація стратегії полягає в тому, щоб запустити стратегію й одержати необхідні результати в планований час. Реалізація стратегії – це в основному практичне адміністративне завдання, що включає в себе наступні аспекти:

- удосконалювання структури управління регіону, здатного успішно використати стратегію;
- розробку фінансового плану, що спрямовує ресурси в найважливіші для стратегічного успіху галузі;
- проведення підтримуючої стратегічної політики й введення практики постійного вдосконалювання;
- створення відповідної мотивації для громадян регіону, що стимулювала б енергійне досягнення поставлених цілей;

- узгодження системи винагороди з результатами досягнення поставлених цілей;
- створення такої культури управління й ділового клімату, які сприяли б успішній реалізації стратегії;
- створення такої внутрішньої системи підтримки, що дозволяла б персоналу галузей економіки ефективно виконувати свою стратегічну функцію;
- введення системи внутрішнього лідерства, необхідної для управління просуванням стратегії вперед і постійного поліпшення її реалізації.

5. Управління змінами обумовлено появою нових обставин і необхідністю проведення коригувальних дій. Можуть знадобитися зміни довгострокових напрямків розвитку, звуження або розширення управлінського бачення майбутнього курсу галузей економіки й сфер діяльності. Критерії можуть бути завищені або занижені залежно від накопиченого досвіду й майбутніх перспектив. Стратегія може трансформуватися внаслідок коректування довгострокових напрямків розвитку, установлення нових цілей або зміни умов зовнішнього середовища.

Серед стратегічних операційних цілей та першочергових завдань, на виконанні яких зосередились як представники влади, бізнесу, так і окремі громади області, відзначимо створення кластерів – специфічних об'єднань, діяльність яких має надати нові можливості для розвитку економіки. Кластери є однією з поширених у світі моделей успішного розвитку економіки країни на рівні регіонів. В Україні також звернули увагу на таку модель співробітництва. Визначень поняття «кластер» в економічних джерелах можна зустріти декілька. У контексті нашої обласної стратегії можна вказати, що кластер – це об'єднання підприємств та інших суб'єктів господарювання, які розташовані в одному регіоні, технологічно пов'язані один з одним чи є взаємозалежними на певному ринку та мають на меті спільне виробництво і реалізацію інноваційної продукції.

Пошук шляхів більш успішної реалізації стратегії також є безперервним процесом. Одні стратегічні завдання вирішуються легко, інші – ніяк не піддаються вирішенню. Реалізація стратегії можлива при спільному впливі всієї сукупності управлінських рішень і множини поетапних дій, виконуваних різними цільовими групами й окремими особами. Перегляд фінансових планів, зміна політики, реорганізація, кадрові зміни, удосконалювання навчального процесу, культурні заходи – всі ці й інші дії є типовими управлінськими інструментами, використовуваними для реалізації стратегії розвитку регіону.

На регіональному рівні відправним пунктом для реалізації стратегічного управління служить концепція соціально-економічного розвитку [10], що виконує наступні функції: формування певної системи цінностей, визначення стратегічних цілей і пріоритетів розвитку, консолідація суспільства й мобілізації ресурсного потенціалу для реалізації поставлених цілей, визначення коштів реалізації цілей. Ідея розвитку, що закладає концепцією, ґрунтується на ряді організаційно-управлінських принципів:

- принцип стратегічного управління, заснований на програмно-цільовому підході;
- принцип системності управління й комплексності соціально-економічного розвитку регіону;
- принцип мобілізації ресурсів, що спирається на ринковий механізм стимулювання господарської діяльності;
- принцип узгодження інтересів органів державної влади, бізнесу й громадянських інститутів у довгостроковому аспекті;
- принцип легітимності (прийняття основною масою населення стратегії регіонального розвитку представленої у концепції).

У концепції формується основна ідея і єдина стратегія розвитку, певні з урахуванням різних інтересів і позицій. Система цінностей концепції визначається з позиції розгляду індивіда як повноправного суб'єкта суспільних відносин, обумовлених культурно-моральним кліматом, суспільно-політичною, екологічною й економічною обстановкою в межах регіону. Ці фактори визначають поле життєздатності системи цінностей концепції.

Саме ці принципи можуть бути застосовані при розробці системи стратегічного управління на регіональному рівні. В українських умовах вони можуть виступати як відправні пункти у виборі стратегії соціально-економічного розвитку регіонів.

Приклад реалізації стратегії регіонального управління зроблено з використанням оцінювання соціально-економічної ситуації у Вінницькій області, яке виконано відповідно до принципів SWOT аналізу – таблиця 1 (в SWOT – аналіз Вінницької області включені тільки базові елементи економічного комплексу області, тому він підлягає щорічному уточненню та деталізації) [11].

Таблиця 1. SWOT аналіз соціально-економічної ситуації у Вінницькій області

Фактори	Сильні сторони	Слабкі сторони	Сприятливі можливості	Потенціальні загрози
1. Демографічні та соціальні риси	висока толерантність населення до нововведень; відносна політична стабільність.	складна демографічна ситуація, прогноз зменшення наявного населення; висока частка пенсійного населення; високий рівень безробіття в сільській місцевості; низький рівень правового захисту населення.	розвиток громадянського суспільства; розвиток курортного бізнесу на базі прийняття Закону про визнання курорту Хмельника курортом державного значення.	посилення демографічної кризи; поява нових центрів тяжіння використання робочої сили; невідповідність підготовки спеціалістів потребам економіки; збереження диспропорцій розвитку районів.
2. Промисловий потенціал	висока концентрація підприємств	привалювання підприємств з технологією 2 та 3	зростання підприємств з високотехнологічними	відсутність стратегічного планування на рівні

	харчової промисловості; достатньо розвинена транспортна інфраструктура; достатньо розвинена підприємницька мережа; є надлишок енергогенеруючих потужностей; існують розвідані промислово придатні родовища корисних копалин; науковий потенціал вищої школи придатний до залучення широкої участі в інноваційній діяльності.	покоління; висока зношеність основних фондів; незбалансована структура промислового комплексу області; високі технологічні втрати енергетики; низький рівень підготовки бізнес – проектів; відсутність мережі підтримки інновацій в промисловості.	виробництвами; зростання обсягів прямих іноземних інвестицій; зменшення рівня безробіття; надання державної допомоги для диверсифікації надлишкових потужностей цукрової та спиртової галузей; створення державної системи науково-технічної інформації; створення міжнародних транспортних коридорів на території області.	області; нестабільність законодавства про інвестиції; зростання тіньового сектору економіки; відсутність стратегічних рішень щодо політики Ладжинської ТЕС.
3. Сільськогосподарський потенціал	висока частка ґрунтів, що відносяться до чорноземів; достатньо високий рівень кооперації з переробними підприємствами; високий рівень газифікації сіл області; зниження величин шкідливих викидів і забруднення навколишнього середовища.	висока розораність сільськогосподарських угідь; низька частка великих агропромислових підприємств; висока енергоємність сільськогосподарського виробництва; низький рівень використання вторинної сировини та відходів; низький рівень інфраструктури ринків сільгосппродукції; низька частка крупнотоварного сільськогосподарського виробництва.	впорядкування земельних відношень на селі; впровадження системи державної допомоги сільськогосподарським підприємствам; державна підтримка впровадження технології виробництва біопалива; впровадження державних програм виробництва екологічно чистих продуктів.	не своєчасна реакція і неякісна підготовка сільського господарства до вступу в СОТ; затримання рішень щодо обігу сільськогосподарських земель в економічному обігу; перешкоди щодо розвитку ринків сільськогосподарської продукції.

На основі вищевикладеного та таблиці 1 сформуємо стратегічні цілі Вінницької області [12]:

1. Вінницька область – регіон високого інноваційного потенціалу дружніх до людини технологій.

Аграрна направленість промисловості області, переважання сільського населення над міським є визначальними особливостями області. Ці фактори повинні бути основними елементами переваги перед іншими регіонами України і мають стати визначальними для створення сприятливого інноваційно-інвестиційного клімату.

2. Вінниччина – область високого людського потенціалу та цивілізації села.

Вінницька область при переважанні сільського населення за індексом людського розвитку стоїть на 4 місці в державі. В період переходу до інноваційної моделі розвитку особливого значення набуває рівень освіти населення, соціальне середовище та фінансування людського розвитку. Цей фактор як перевагу необхідно використати для підвищення загального рівня цивілізації села, в тому числі рівня життя. Відтворення культурно-освітнього потенціалу села до рівня міст області, забезпечення активності в громадській діяльності створить умови для успішного впровадження нових аграрних технологій та збереження існуючих сільських громадських цінностей. Важливого значення набуває усунення регіональних диспропорцій розвитку між окремими регіонами. Це вимагає розроблення та запровадження механізмів координації: з одного боку, середньо- та довготермінової політики обласних органів виконавчої влади щодо конкретної території, з іншого – між ними та органами місцевого самоврядування і адміністрацією в узгодженні стратегічних цілей та пріоритетів розвитку.

3. Вінницька область – центр реалізації нової енергетичної стратегії.

У Вінницькій області склались значні диспропорції в енергетичній галузі. При загальному спаді обсягів виробництва на 50% у 2010 році до обсягів виробництва 1990 року відбулося розбалансування економічного комплексу області. Енергогенеруючі потужності використовуються на 15-20%, потужності

спиртових заводів – на 60%. У Вінницькій області енергоємність виробництва дещо вища, ніж в середньому по Україні, і становить 0,8 тонни умовного палива на 1000 грн. ВВП проти 0,7 по Україні.

Передусім область має надлишкові енергогенеруючі потужності, що в 4 рази більші, ніж потреби області. Однак собівартість електроенергії теплової станції (Ладжинська ТЕС) найбільша в Україні. В той же час енергоємність виробництва базових галузей промисловості та сільського господарства вища, ніж в середньому по Україні. Виконуючи завдання зниження енергоємності виробництва, промисловий та сільськогосподарський сектори області повинні переходити на дешевші види електроенергії та забезпечити мінімізацію втрат електроенергії в мережах області. Зважаючи на аграрну спрямованість області, такі види генерації можуть базуватись на біотехнології та утилізації відходів. Енергетичний потенціал визначається такими технологічними напрямками: анаеробне зброджування гною, спалювання відходів АПК та інших галузей, використання агрокультур для отримання спиртового палива шляхом ферментації, перетворення біомаси у газоподібні або рідкі види палива за допомогою термохімічних технологій, виробництво із рослинних культур масел і замінників дизельного палива. Все це дає можливість ставити перед областю нову стратегічну ціль, створити умови для переходу на новітні біотехнології у виробництві палива та електроенергії [13].

4. Вінниччина – регіон сталого економічного розвитку і колективного підприємництва.

Маючи в господарському комплексі велику частку сільського господарства та переробної промисловості, економіка області повинна бути максимально зорієнтована на індивідуальні запити ринку, виробництво повинно стати не просто тиражуванням товару, ринку потрібний товар "пошитий по фігурі". Проте організаційні структури в сільськогосподарському виробництві області в основному основані на розрізаних самостійних підприємствах. Виходячи з того, що в даний час уже відбувається перехід від централізованої ієрархії організації виробництва до ієрархії кооперативного характеру, фактично організаційні структури сільськогосподарського виробництва повинні перейти етап централізованої ієрархії до мережевої кооперативної структури. Управління центру замінюється координацією дій всередині підприємницьких об'єднань (груп).

Висновки. Таким чином, підводячи підсумки, можна стверджувати, що стратегічне управління полягає в обґрунтуванні й виробленні стратегії розвитку регіональної соціально-економічної системи, визначенні її кількісних характеристик і управлінні процесом її реалізації. Загальною метою розвитку господарства кожного регіону є підвищення життєвого рівня населення. Це основний принцип, на якому базується нова стратегія економічних перетворень у регіоні на відміну від галузевого й відомчого, що домінували в минулому. Економічною основою соціальних пріоритетів стратегії регіонального розвитку є зацікавленість регіонів у підвищенні ефективності виробництва й вирішенні на цій основі соціальних і інших проблем.

Література

1. Ansoff I.H. *Implanting strategic management* / I.H. Ansoff. – Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall International, 1984.
2. Карлофф Б. Деловая стратегия / Б. Карлофф. – М.: Экономика, 1991.
3. Минцберг Г. Стратегический процесс / Г. Минцберг, Дж. Б. Куинн, С. Гошал. – СПб.: Питер, 2001.
4. Портер М. Международная конкуренция [пер. с англ.] / М. Портер. – М.: Международные отношения, 1993.
5. Саймон Г.А. Менеджмент в организациях / Г.А. Саймон, Д.У. Смитбург, В.А. Томпсон. – М.: Экономика, 1995.
6. Минцберг Г. Школы стратегий / Г. Минцберг, Б. Альстрэнд, Д. Лэмел. – СПб.: Питер, 2000.
7. Гець В.М. Перехідна економіка: монографія / В.М. Гець, Е.Г. Панченко, Е.М. Лібановата та ін. – Вища школа, 2003, 591 с.
8. Мазур А.Г. Управління в регіональних економічних системах: теорія, методологія, практика / А.Г. Мазур. – Вінниця: ТОВ „Консоль”, 2003. – 408 с.
9. Львов Д.С. Стратегическое управление: регион, город, предприятие / Д.С. Львов, А.Г. Гранберг, А.П. Егоршина: ООП РАН, НИМБ. – М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2004.
10. Панасюк Б.Я. Прогнозування та регулювання розвитку економіки / Б.Я. Панасюк. – К.: Поліграфкнига, 1998. – 304 с.
11. Офіційний сайт Вінницької обласної державної адміністрації: [Електронний ресурс] / Стратегія економічного і соціального розвитку Вінницької області на 2005-2015 роки. – Режим доступу: http://www.vin.gov.ua/web/vinoda.nsf/web_alldocs/DocJ2AHQ
12. Козловський С.В. Стратегічний аналіз розвитку регіональних економічних систем / С.В. Козловський // Електронне фахове видання „Ефективна економіка”: [Електронний ресурс], № 4, 2010. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=178>
13. Калетнік Г.М. Розвиток ринку біопалива в Україні : [моногр.] / Г.М. Калетнік. – К. : Аграрна наука, 2008. – 464 с.

Стаття надійшла до редакції 13.09.2010 р.

ТОВ "ДКС Центр"